

in comitatu Barchinona in termines Terracia in apendicio de Sancti Laurenti in loco ubi dicunt ad ipsos moratons.... et affrontat hec omnia de parte orientis in terra de Gonter de perera, de meridie in ipso torrent que discurrit tempus pluviarum, de circi in terra de Adaulfo et de Amdone, de occiduo similiter; et alia terra que est ad ipso rubial in ipso campo que dicunt Amor afrontat de oriente in terra de Fels qui est condam, de meridie similiter, de circi in via que pergit ubique, de occiduo in terra que fuit de Pulcridia in ipsa omnia ipsa quarta parte.... et in alio loco in ipso campo de Oriol similiter ipsa quarta parte et afrontat de oriente in terra de Ermemir, de meridie in terra de Ollegis, de circi in via.... propter precium migeres V. de ordeo.... Facta ista vindicio VIII. idus novembris anno XXXVI. regnante Roberto rege. Signum Todat. Sig. Adalvira, nos qui ista vendicione fecimus.... Sig. Oliba. Sig. Gustremir. Sig. Guillelmus. Vivas presbiter qui hec scripsit

JOAQUIM MIRET Y SANS.

(Continuarà)

RECEPTARI DE MICER JOHAN

(Acabament)

Recepta pera mal de pedra; vera

LVIII. Sia pressa la raell de la esparreguera e sia be cuyta sense sal e sense oly e begua tots matins en dejú dequel caldo e orinarla [ha] ab deu e sia untat de la cinta aual ab greix de voltor he tant tost orinara ab deu, beuentne a mati e a vespre; o begua del such del gordolobo blanch.

Recepta pera mal de pedra

LIX. Item sia feta aygua de la canyota o del pepinello e de la rael del cornicervi e sian donada al pascient.

Item pera mal de pedra

LX. Sia pressa aristologia e pastanagues e flor de pala de marfegua, balsam, batafalugua e espich, raue galech, anet saluago, alias dienmen valloriana, api, casie, ligne cost asari, sement de api, bretonegua major e menor e alfabega, gensana, regalicia, alls agrests, ço sien porrines de aquels ques fan en vinyes, alguarania egresta, manronio, goma dragani, alaliri blanch, orenga egresta, clauels, comi, fenol, ceba merina cuyta, mostalla, mira, orenga, tant de la un com del altre, e sien messos tants pinyons com tot laltre desus escrit e sia confegit ab mel e de aço menge lo pascient tots matins tant com es una castanya, e ab deu [guara].

Recepta pera estrenyer la orina aquel qui no la pot retenir

LXI. Primo lexats totes salses e alls e cebes e podets mengar agrach e tot romanga alguns matins; desets penre let dameles e de melons en aquesta manera: que les almeles sien dos onces e laur dels melons sien una onça e faras la let ab aygua comuna e si per aquest regiment la orina nos tenpraua mette sement de carabaces mundada e si per aquesta let nos te suaue [e] la ardor de la orina, faras la let de sola let de melons e de carabaces o sia li donada aygua en la qual sia cuyta fules de figuera borda; durant aço no menge res rostit, ni orengua ni mostalla, ni menge sino ço que sera dolla e pot mengar conill bollit e cerbo e cabro montes bolit sense pebrada, lo brou ros es molt bo, no bega vy blanch ni menge figues de neguna natura.

Recepta pera guarir mal de pedra e pera restrenyer la horina qui no la pot retenir

LXII. Sia pres un aucel qui a nom bosiquant e sia pellat e ubert e sia sequat e poluorizat e donat a beure al qui a lo mal, e de continent guara ab deu.

Recepta pera orinar aquel qui no pot orinar

LXIII. Sia pres un ayl e sia partit per mig e pren aquel gril qui te en lo cor e mit lo en lo cano del membre del om e de continent orinará e parfum se ab ginsop e sien li donats dos o tres grans de ginebre molts a beure ab aygua o ab vy.

Recepta per a mal de ulls

LXIV. Sia pressa la lima de argent e lima de coure e de ferre e de plom e acer e canmia argenti e canmia de or e sia mes tot aço desus dit en orins de fadrins vergens tebaus lo primer dia e lo segon dia en vy blanch tebeu e lo tercer dia en such de fenol e lo quart dia en blanchs dohus e lo cinquen dia en let de dona qui alet fill mascle e lo sisen dia en blanchs dous e aço tot sia mes en hun alambi e sia li donat foch lent e lo que distillara sia mes en vexel dor o dargent e aquesta aygua tol tota lebrostat duls e tot lo tel e tota macula ment la desus dita aygua primer e apres la poluora ques segueix:

Item perles per foradar, pes de hun diner.

Item coral blanch, pes de mig diner.

Item tintia fina, pes de hun diner.

Item azarco, pes de tres dines.

- Item escuma de la mar qui es pedra, pes de hun diner.
 - Item alfadida, pes de hun diner.
 - Item çuere candi, pes de hun diner.
 - Item fardaxina, pes de hun diner.
 - Item tres clauels de girofre.
 - Item .V. grans de pebre bons.
 - Item al[u]m, pes de hun diner.
 - Item memora, pes de hun diner.
 - Item abemit, pes de hun diner.
 - Item cardenet, pes de mig diner.
 - Item safra, pes de mig diner.
 - Item çumaqua desama, pes de hun diner.
 - Item angelot, pes de dos dines.
 - Item fenol de orta, pes de hun diner
- Tot aço desus dit sia molt e cernut per cedaç molt spes e usan en los hulls, qui es molt prouat.

Recepta pera guarir tiya

LXV. Sia pres litargi e alum de ploma e or pinsent e blanquet e cenra de sarments e calç, reina e sofre viu e goma arabigua e gales, de cascu miga onsa, sabo mol-huna onsa, vy agre blanch dos onces e sia fet engüent de totes aquestes coses e quant li uolras metre fes li raure lo cap e pux untal ab lo desus dit engüent, e quant es sech laual ab such de ruda e torna liu tant tro sia guarit.

Recepta pera guarir mal de gota (1)

LXVI. Item pren una oronella nouella que nul hom nat-veia püjar al niu ans ques vegen los horonels e leuali lo cap e dins lo cap trobar li as dos pedres, la una roya e l'altra blanca; pren la blanca e lauala en laygua e dona a beure aquela aygua al que a lo mal e guara ab deu; prouat es; e [pera] aquesta virtut matexa ves a un niu de corp e trau los ulls [als fills] e lo pare portara una pedra ab que los fills cobrarán la vista; quan le auran cobrada; pren la [pedra] qui en lo niu la trobaras, lauala en aygua e dona la al malalt, e mes passa la per lull de la persona quen aia mal.

Recepta pera leuar dolor de comitara (?)

LXVII. Sia feta poluora de la fenta del lop e del qua e del quolom,

(1) Deu estar equivocet l'epigraf d'aquesta recepta perque més aviat sembla dedicada a curar lo mal d'ulls.

de cascuna egualment tres onces e mesclay pegunta regalada en suya e de totes aquestes cosses calents sian fet enpastre e sia posat sobre lo loch doloros, marauellosament y ual.

Item si aço no li val pera leuar la dolor, tempraloy ab mel e pux mit de sus lo mal pegunta molta e fa estopada de sus del sobredit engüent.

Recepta pera guarir hom qui aia tos e tisigüea

LXVIII. Sia pres celiendre sech e alquarabia e batafaluga e regalicia e faues panesques torades e sia tot molt e cernut, tant de hu com daltre de cascu miga onça, e pux meti miga onça de sucre e prenga lo pacient mati e vespre una culerada e menço tots matins un parell de rouells dous en caliu ab sucre tro sia guarit.

Recepta pera guarir persona qui no rete la orina

LXIX. Menço tots matins en deju del peu christi dos bocins e sia li faxat desus lo pentenil un pegat de boyna cuyta ab mel e guara ab deu e bega del such de la barbena abans que no menço lo peu christi.

Recepta pera guarir persona tisiga

LXX. Pren mel e figues blanques una liura, empro les figues sien tallades ben menudes, e alfolbes e batafaluga e nepta e moradux e de la rael del auost.

Item de alfolbes dos parts e de batafaluga una part e de nepta tres parts e de la rael del auost una part e de nepta tres parts e de moradux dos parts e la mel sia dues liures e miti una liura de aygua dolça de font, empro les erbes deuen esser seques e moltes [e] cernudes e sien fet letouari; ab tot aço desus dit menço lo pacient lo dit lotouari mati e vespre, e ab deu guara. Empro continue de mengar un parell de ous segons damunt es dit.

Recepta vera pera fer engüent molt calt que la fembra nos puxa partir de tu

LXXI. Pren oli de mostalla e oli de comins pes de .X. dragmes, aygua de botifares e such de nepta pes de .X. dragmes, fel de guallina negra pes de una dragma, alforbi pes de IIII. dragmes, pebre negre molt .VI. dragmes, de oli de nous pes de .X. dragmes; fes poluora del pebre e del alforbi e mesclats ab los dits olis e ab lo such de la nepta e sia mesclat e encar posat cuyt al sol o al foch sobre cenres e quant lo volras amprar huntaten lo vit entorn e sin met en la natura de la fembra ellet dira que uses ab ella.

Recepta pera quels que escupen sanch

LXXII. Aquel qui escupira sanch donali en such de centum nudum que vol dirs lengua pasarina e de continent sanara e sera guarit.

Item la fulla de la bretoneca molta e donada a beure ab aygua o ab vy tebeu fa aço matex.

Recepta pera guarir cux (¿pux?)

LXXIII. Donau loy abeure ab aygua o ab vy escrit:

«Cum apropiant super me nocentes ut dat carnes meas qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt et ceciderunt».

Item si ab aço desus escrit no guareix, donau al pascient en deju let pura sens altra mescla tres dies o .III. e al .V. dia donauli a beure als o vy agre tot mesclat.

Item sement de col beguda ab vy agre o cuit [¿tol?] tots los pux qui son en lo ventrel.

Recepta pera guarir mal de cor del qual mal moren molts sobtosament e ve als demes per pux quils perué al cor

LXXIV. Item preneu les barbes del porro ab hun poch del cap del porro e no sia lauat sino sacudit e picats e fets ne suchs e dats ne a beure al pacient, aço es cosa prouada a molts; e aytambe hi val such de raue.

Recepta prouada pera trencar la pedra quant es en lo cano del membre del om

LXXV. Item sien presos rouels de ous entegres cuyts en aygua e sien confits ab oli e siay ajustada poluora de pedra judayca e apres sien enpestada la verga e lo pentenil e de continent sera trencada la dita pedra.

Item posats camaroga picada e bollida sobre lo pentenil, maravellosament fa pixar.

Recepta pera retenir la orina quant cau gota a gota

LXXVI. Item ceruel de lebre donat a beure ab vy no lexara exir la orina o such de barbena donada a beure. ço es la rael val mes.

Item galbanum donat a beure ab vy no lexa exir la orina ans le rete.

Item gargant rete molt lo decoriment dela orina fet per estorxamet dels rejons o de la vexiga.

Item la verga del bo(r)ch salvatge röstida e mença[da], rete molt le orina.

Recepta pera adobar la mare de la fembra

LXXVII. Item rael de euol cuyta en aygua e la vapor qui entra en la mare de la fembra sana to(t)s[t] enterament de aquela.

Item en apres preneu aygua de p[li]uya e sien cuyts VIII. grans de rayms e apres sia colat e de aquela coladura laues la fembra la natura e apres prenga oli de liri e metasen en la natura; prouat es.

Recepta pera fer venir la fembra de son temps

LXXVIII. Item rael de roga maior picada e desus posada, poderosament fa venir de son temps a la fembra.

Item un gra dal mundat sia posat en la boca de le mare fa venir poderosament de son temps a la fembra.

Item una crba qua nom mossus posada sobre le mare fa venir de son temps a la fembra.

Recepta pera aleu[i]ar la luxuria a la fembra o al om

LXXIX. Item sien li donades .XXXX. formigues a beure ab such de barbena e ia mes aura cura de luxuria.

*Recepta pera guarir un nirui que sia stat embargat de paralis,
lo qual nirui fa moure lom*

LXXX. Si lo nirui qui fa moure lom sera embargat ho qui sia malalt, sia li fet enpastre sobre os gros on nex lo damunt dit nirui ab pegunta e cera e oli vell e ab ensuia donso e fenta de colom e quals viua e fenta de home e quastro e pelitre, lo nerui nex en lo front una ma desus les celes e en lo loc dessus lo clotel saferma e va de aqui als nuts de les anques e dels braços.

Item es ops qui continuament bega lo pascient aygua ardent de la fina tots matins en deiu e que se unte tots los lochs dolorosos ço es laspina de la esquena e tots los ballados ossos. Prouat es.

Recepta pera guarir migraya

LXXXI. Item sia bullida e be cuyta un troç de la verga del bou en oli comu tro sia ben cremada e de aquel oli tebeu meteusen en la

orella de la part hon te lo mal e iaga de la altra part tota la nit e ab deu guara en cinch o .VI. dies, o pren faues e forment e cou be en aygua e fes lin estuba al cap.

Recepta pera guarir disentiri

LXXXII. Item sia fet such de romaguera e de mata ço es lentiscle e such de brot de omer e de recontinent sera guarit ab dos o tres vegades [que] lin dons a beure.

*Recepta pera guarir tota meniadura o quancer de membre dom
o de natura de fembra*

LXXXIII. Item si lom a escaldadura en lo membre, la [part] tendra de la rael del anet dessus possat, sana.

Item sia pressa la verdolagua ab ses rael e sian feta poluora e pux sia messa aquesta poluora sobre lo loch canceros o la hon aia mengadura, e ab deu guara.

Item per a menjadura sia pres sofre e oli comu e alquitra e sia tot mesclat e lo loch souent untat, ab deu guara.

Item per a menjadura sia pres such de morella e siay disolta sal e sia pastat ab molla de pa salat tro sia a fur de engüent e de aquest met sobre lo mal e guara.

Item per a menjadura sia pres oli de rouels dous e cera noua e encens e mastech e satgi vel de porch desalat e sia fet engüent e untat e guara ab deu.

Item la confeccio de jacme sancho es bona per a menjadura.

Item la salnia cuyta ab vy e ab aquel vy lauau lo loch souent.

Recepta pera purgarse de males humos

LXXXIV. Pren una onça de terbit e dues onces de guingebre blanch e quatre onces de sucre blanch e piqua cascuna cossa per si e pux mescla ho com sera dragea e pots ne pendre ell mes una vegada en aquesta guissa, fes coure una bona galina e quant sera cuyta pren del caldo una escudella e methi dos culerades de aquesta poluora e mesclau e beuto e exiras de .VIII. entro .X. vegades.

Exarop rosat se fa:

LXXXV. Pren de les fulles de les rosses una onça e fesles bolir en una liura e miga daygua e quant seran cuytes, pren miga liura de sucre e cola les fulles e met lo sucre ab la colladura e bulla tant tro que torn a la mitat, e es fet.

Exarop violat

LXXXVI. Pren violes una onça e fes les bolir e una liura e miga daygua tant tro sien cuytes les violes e colaho e pux pren miga liura de sucre e de mel e escumala e bulla tant tro que torn a la mitat e pux colao e es fet.

Lo exarop siagrè lo qual profita molt aquels qui tremolen les mans

LXXXVII. Pren una liura de falsia e .VIII. onces de magranes agres e mit ho tot ensemps en un vexell e feu bollir tant que torn espes com a mel e sia be menat e es fet, e dona al malalt e mito en una ampolla e val a totes febres donat per lo mati ab aygua tebea.

Recepta pera fer purga laugera

LXXXVIII. Pren lo sauch e de aquella escorsa qui es per lo fust leuada la primera escorsa e picats la e lo such que gítara sequal al sol e com sera sech fets ne pildores axi com una avellana e donau a beure ab aygua tebea al malalt e si vols donar ha hom sans donauoy ab vy e sera sens tot perill.

Pera febra

LXXXIX. Pren la bretonega e del maruui e tot aço cou en bon vy ab una poqua de mel e donau aquel qui ho ops, car es bo a tota febra majorment a tersana.

Pera febra terçana e quartana

XC. Pren les fulles e la rael de la berbena, pica ho e destrempao ab aygua calda e dales a beure a qui ops es e si escampes de la erba per la cas(s)a val molt e fa alegrar lo malalt.

Pera febra aguda

XCI. Fes confessar la persona be de tots sos pecats e pux fes li raure lo cap e pux pren de la erba qui a nom labroza, la fulla tant solament, e lauada be e bulla ab bon vy blanch e ab lo vy lauati lo cap molt be e de la erba sia li faxat lo cap molt be e segons que la persona sera cuytada posauni souent de aquelles erbes en tal manera que quant seran fredes que les altres sien calents e apres lauati lo cap ab daquet vy e quant voldra suar tinga ben cuberta la persona tro tant sia refredat. Aço es prouat.

Pera febra qual qui es que sia

XCII. Pren del such del trouol de aquel quis fa en les acequies e fes ne such e pux aies vy blanch e mescla lo such del treuol ab lo vy blanch tant de hu com de atre e donel a beure al malalt ans quel prenga lo mal e aco sia fet dos o tres vegades e ab deu guara; prouat es.

Bretonega es bona a persona qui gita. Pren de la aygua calent ab la bretonega e ab vy mesclat e began e gu[a]ra ab deu.

Encara bega del aygua en que sera cuyta e val als ulls; encara pren la bretonega e cou la en vy e beune .V. jorns e guara dels ulls. Prouat es.

A mos de qua rabios

XCIII. Piquala e posala sobre lo mos e guara. (*Sic*).

A fembra qui ha la mare torbada pren la bretonegua e mescla la ab oly e daulin a beure e sanara.

Recepta pera guarir granoles quis fan al col de la persona

XCIV. Item sia confegit sofre e sego de forment ab trementina e fet empastre molt resol.

Item lauor de lentisque donada a beure, totes les granoles disol.

Item rael del plantatge portada e beguda, no lexa nexer granoles.

Item planxa de plom ligada estretament sobre les granoles delex aquelles.

Item cosa prouada: calç viua sia confegida ab oli e ab sagi de porch e possada sobre les granoles.

Recepta pera guarir porcellanes

XCV. Item rael de la paq ligada al col no lexa nexer porcellanes.

Item lauor de mostala piquada ab ensuya vella empastrada, delex les porcellanes.

Item verdolagues piquades e desus moltes vegades posades, delexen les porcellanes.

Item plantatge piquat ab sal e sobreposada e ligada, esparpalle les porcellanes.

Item quaragols bollits e piquats ab lexiu, les porcellanes amolexen e dissolen.

Item regalicia quasquada e enpastada, tol tota infladura.

Item sanch de mustela sobreposada, disol les porcellanes.

Item hun luert cuyt en oli e ab aquel oli untades les porcellanes, val molt.

Item les fulles de les bledes piquades e sobre posades desus moltes vegades, delexen e maten les porcellanes.

Recepta pera guarir mal de mascle; vera

XCVI. Item sia pressa la flor del noguer e sia sequada e pux sia molta e donada a beure ab vy o ab aygua tebea dues o tres vegades e serà guarit ab deu.

Recepta pera guarir mal de ulls

XCVII. Item sia pressa sanch de drago e encens e mastech e mira e sia tot molt e cernut y pux sia pastat ab blanch de ou be debatut è pux ab stopa sien ne fetes dues estopades als polsos e sien seyades. Item en apres pren una pedra de tot fina e toquan lauto fi e pux pasalli lo toch per lull e sera guarit ab deu.

Recepta vera pera guarir fembra que lix la mare

XCVIII. Item sia presa mel e unteliu la natura e pux pren la verga del bou e feu poluora e mit lin per tres dies e pux vaia al bany e tornalaya en son loch.

Engüent pera dolor de anqua o de couiuntura

IC. Pren mostala e piquala be e met la en aygua calda e met li oli comu que sia vel e menaho tot be e pux pren lo e quolaho be e pux estogal e lo malalt untensen la on te lo mal e guarà ab deu.

*Aygua pera guarir mal de ulls e de mal de cancer
en qual se vol loch que sia*

C. Item sia presa ruda e gremonia et cilidonia et saturyo ab ses rael e ab lus colans e suere e pedra calamina, laua molt totes aquestes cosses e mesclales e fesne aygua a lent foch que moltes virtuts a.

Primerament no es dolor de ulls que no cure untant ne los ulls ab aquesta aygua.

Item aquesta aygua beguda en dejú foragita tot veri del cos e porga lestomach de totes males humos.

Item la sobredita aygua guareix litropich de fredor beuent aquella.

Item apaga lo foch de sent antony en tres dies faent enpastre desstopa de caném e banyada en la dita aygua e sobre posada. Empro açò fes si lo mal es negre e si es roig no li posses.

Item aquesta aygua mesclada be ab aloè cura lo cancer sol que sia fet enpastre de la dita estopa e mullada en la dita aygua e posada sobre lo mal duès vegades lo jorn.

Recepta vera pera guarir mal de morenes

CI. Primerament tu pren figues bordes que sien verdes e met les en una casola e met les al forn del pa per espay de .XXIIII. hores que sien be cremades que sen puxa fer poluora.

Item feta la poluora si les morenes son de fora tu lansa de aquesta poluora desus lo mal e apres aies un rouel dou ab oli rosat e mesclay un poch de vy blanch fi e debat ho tot ensemps ab un basto tro que parega engüent e fes ne una estopada e met la sobre la poluora que es lansada sobre lo mal e dins cinc dies sera ab deu guarit e aura perduda la dolor.

Item si les morenes son dintre lo budel que nos puxen veure. pren estopa e fes una cala banyada ab holi blanch fort que la puxes metre per lo budell e untala del engüent e salpìquala dessus de la poluora e met lay dins e ab deu sera guarit. Prouat es.

Recepta pera guarir mal de mameles

CII. Pren la rael del molui e picalo e mesclay satgi de porch nouel e possalin dessus la mamella e guara ab deu.

Recepta pera guarir infladura de braç o de cama

CIII. Sia pres lo manruni ventos e ell donzell e de la bretonega e fes per guissa que sia tant del manruni com de tot laltre e mito en una caldera ab molta aygua e bula be e quant aura bolit leuan del foch e fes quey aia babor e mity la cama o lo bras tro que sia fret, a mati e a vespre e tost sera guarit.

Recepta pera guarir persona qui a la cara los ulls grochs

CIV. Prengua del polioli e del tima e menge lo ab pa tots matins e fer lia pixar tot.

Recepta pera guarir la mare de la fembra

CV. Sia pressa de lartamissa e coga be en aygua e bega de aquella aygua la dona que aura la mare enpaxada e sia certa ab deu que lay purgara fort be e que li fara auer de son temps.

Recepta per porguar la mare a fembra que no aura porgat be en lo part

CVI. Sia pressa bona quantitat de alls e cou los be e apres posals de sobre un gran test de brases enceses e perfum sen be desus e sapia cert que la porgara be demantinent e bega hous blans, gitat lo blanch, plens de oly ab sa sal.

Recepta pera guarir aquels qui an dolor en qual se vol loch.

CVII. Sia pressa bona quantitat de ruda e quoga be en una olla noua ab oli e mithi un gat que sia ben gras e methi vy blanch un poch e coga tot tro tant que loly sia a fur de engüent e lo gat sia quassi cremat e pux colal e ab aquest oly usa de untar lo loch doloros e ab deu guara.

Recepta pera guarir hom qui aia vena rota dins lo cors

CVIII. Pren del coral e donali a beure e a meniar e de continent guara e apres feuli la medicina den miramar de la galina cuyta ab ço qui saps.

Recepta pera fer orinar aquel qui no pot orinar

CIX. La rael de romer cuyta ab vy e ab oly empastada sobre lo pentenil molta orina fa exir, certa cosa es.

Item sanch de cabro de tres anys ho de mes, feta poluora e mesclada ab quayella e donada a veure, de continent li fara lansar la pedra.

Recepta pera guarir burz de costat. Vera. (La dona de la ballena).

CX. Sia pres lo quost e de les fulles sia fet letouari ab batafaluga e donat a meniar, e la rael sia cuyta en holy e ab aquel oli sia untat e ab deu de continent sera guarit.

Ayguia pera guarir mal de ulls

CXI. Sia pressa ayguia de fenol e mel verge e sucre candi e fel de serp e sia tot destrempat ab ayguia del fenol e mes en lull. E sagi de gat.

Recepta pera guarir los ulls qui son plorosos e cuberts

CXII. Sien lin fetes dues patmes densens e de mastech e de mira e de sanch de drago e sia tot molt e pastat ab blanch dohu e sien li posades dessus los polssos e tingales tro que ly quaguen.

Item sia li mes en los ulls poluora de pinya donzella e cremada e siay mesclada tutia e una petita de sal comuna e dotze grans de pebre blanch e sia fet tot poluora e methi en lull e ab deu guara.

Recepta pera guarir tinya sense capell. Vera

CXIII. Sien presses fulles de baladre e sien messes en un canter e pux mit en lo canter tanta de orina de fadrins que cubra lo baladre e stigue axis nou dies e passats los nou dies mit los dits orins e lo baladre a coure e metras li cenra dentores (?) e cenra de linsque (?) e tot ensemps coga tro que vinga la mitat e quant aura minuat la mitat traue lo baladre e met li los orins en una olla noua e metli dues onzes de pebre molt e una poqua de sal e una cullereta de mel e fes raure lo cap al pascient e lauati be lo cap ab aquesta aygua e lexal exugar e metli del engüent ques seguex tro sia guarit e axi lauati e untant, o dos o tres capels fets de cals viua ab oli comu.

Item sia pres un diner de tonyina de gera, mastich un diner, ensens un diner e un tros de rasina e miga liura doli vell e un diner de cera e un troç de pegunta, e coga la tonyina en lo lum tro que sia cremada, e traula e metras dins aquel oli totes les desus dites poluores e unta oli la tinya o lo berbol caualar e methi desus alquena e guara ab deu. Empro piqua hedra e coula ab oli e ab aquest oli unta lo cap souent.

Recepta pera fembra qui pert la let

CXIV. Vaga la fembra al bany e aqui en lo bany sien li untades les espalles ab fina mostalla feta axi com per a menjar e pux bega prista molt e cernut ab aygua tebea e ab caldo. Prouat es.

Recepta pera foragitar linfant que sia mort en lo ventre de lur mare

CXV. Sia ly donat a beure ysop molt e destrempat ab aygua e de continent lo gitara.

Recepta pera guarir hom qui aia vena rota dins lo cos

CXVI. Sia pres coral vermel e fes ne poluora ab such de plantatge e ab such de salua e donau al pascient tres dies areu a beure.

Item apres sia morta una gallina que sia be vella e coga tant que sia desfeta e bega daquel caldo e quart se que de tot un any no fasa fahena e guara ab deu.

Recepta pera guarir fich. Vera

CXVII. Primerament sien lauats ab such de ceba merina piquada

ab banya de cabra negra torrada e ab vy agre blanch, e de tot aço sia fet engüent, ço es, de la ceba e de la banya e del vy agre blanch, e de aquestos engüents sien untats los fichs e apres pren oronal e abreulls he peu crist e picabo e metho .III. o .IIII. vegades e guara ab deu.

Recepta pera guarir mal de boqua o dents. Vera

CXVIII. Item sia pres vy uermel e tres o quatre quapolls de boques de magrana dolsa be piquades e escorsa de bogia mig quart e .XV. fules de oliüera verda e rael de crist e rael de plantatge e un brot de romaguera e tot aço sia cuyt en vy uermel tro que aminüe lo terç e pux sia colat e apres methi tanta mel com te placia e pux tornal al foch e vula un poch e tota hora menar ho as ab un basto e apres lexau refredar e tornau a colar e pren una alada de safra be molt e mesclau ab la desus dita coladura e ab aço lause souent la boqua .III. o .IIII. vegades lo jorn e guara ab deu.

Item en apres sia pressa rael de erba sana e sia cuyta en vy agre e lause souent la boqua ab lo dit vy agra e leuar lia la dolor de les dents.

Recepta pera guarir mal de melsa. Vera

CXIX. Primerament sia nomenat lo nom de la persona e pux di aço ques seguex:

«Aytal ho aytal va en aquest mes, ab ell angels .XXXIII., ni sia mort ni pres, tant sal sia ell o ella en aquesta via com iesuchrist fou en lo ventre original de nostra dona sancta maria. Amen.» E di aço desus escura .III. vegades empro ans queo digues fes li passar lo peu en la sal senyant .III. vegades, diràs axi: «que tal melsa e tot mal» e aço fa a fer tres diuenres arreu. E apres sia pressa aquesta sal en tres grapats e senyante, lansala en laygua dient axis: «desfara aquest mal com fa aquesta sal en aquesta aygua». Empro quart se que no minge agrura neguna; lo coltel ab quen faras aia les dolçes negres.

Recepta pera guarir foch saluatge

CXX. Item sia pressa farina dordi cernuda e such de morella roquera o de la altra e oli rossat e sien fetes farinetes be clares e sien untat lo loch souent e guara ab deu.

Recepta vera pera purgarse laugerament

CXXI. Primerament sia pressa miga onsa de senet e miga onsa de batafaluga e un tro[n]ch de regalicia mundada e .III. o .IIII. o .V. parels de prunes saragosanes e sia tot piquat e mes de vespre en remulla

en una olla e sien messa una escudella e miga daygua e per lo mati siaus possat al foch e bulla tant tro que torn una escudella e lauors sien messes .X. o .XX. viols ans que la olla se leu del foch e com laygua sera minuada sia leuat del foch e sia pres axi calt com soferir se puxa; e axo pots fer cascun mes del any.

Recepta pera purguarse de colera. Vera

CXXII. Pren .IIII. o .V. prunes saragosanes e traue lo pinyol e pux piquales be e com seran piquades met a cada pruna tres lagremes de let de anabula major e pastau entre los dits e fesne una quoqueta e methi un poquet de gingebre molt e quant la voldras donar al pascient calfala al foc empro sia primerament exorat lo pascient .III. o .IIII. dies ans que prengua la porga.

Recepta pera guarir mal de mascle o de ciatigua. Vera

CXXIII. Item sia presa fenta boyna sequa e sia molta e cernuda e pux met mel en una casola e calfala e quant sera calenta methi de la boyna menant ab un basto tro sia a fur de pasta e pux meth aquesta pasta en un drap e si es coliqua passio feslin un pegat desus lo melich e altre als renyons e tingal axi tota una nit e per lo mati meth lin altre e sera guarit ab deu; e si es ciatigua fara sen un pegat sus lo mal e quant aquel aura tengut un dia, meten lin altre e ago fara tro sia guarit e sia li donat a beure aquel qui a la quoliqua passio un got de vy agre blanch colat tres vegades ab fenta dassa negre e lo vy agre que sia tebeu quant lo beuras e apres bega .VIII. matins areu un hou ple de abre ulls.

Recepta pera guarir c[r]anch

CXXIV. Sia pres una liura de sagi de porch e verdet pes de sis dines e pes de tres dines de sal gema e tot piquat sia fet enguent e posal desus lo mal e matara a poques vegades quen aies possat.

Recepta pera guarir fistola lacrimal

CXXV. Sia li messa una petita de pindoleta e al guarir methi such de gremonia e les feces e sera fet, o poluora de rael de liri blau que val mes o tant com la gremonia.

Engilent pera guarir lo noli me tangere

CXXVI. Sia pres blanquet .VIII. onces e .IIII. de mastech e pes de un diner de mira e pes de un diner de aceuercituri e pes de un

diner de goma arabigua e mig quart de mastech e oly dolç dos liures e primerament bula loly en una cacola e quant bolira lo oly methi lo blanquet e apres methi mastech e a la dereria quant sera quasi cuyt methi totes les altres poluores. Empro tots temps minuantho a una ma e gua[r]da que negre deu tornar com a pega; nol cogues massa; reconexo en una escudella ades ades metent ne en la escudella.

Recepta pera guarir morenes

CXXVII. Pren greix de cabro del de la renyonada e piqua be e pux methi dos o tres blans dou cuyts al foch tro que sien be dins e piquaho tot ensemps tot en un morter ab oly rosat e ab aygua ros a manera qui fa almodroch e pux methi un diner dasarcho emolent e metent oly e aygua ros tro que sia be fet e pux meten cascuna ora del dia e sera guarit en VIII dies e apres que sera guarit, aics cera de sarments de parell e fulles de rosses vermelles tant de un com de altre e sien moltes e cernudes e de aquesta poluora metassen ab salua de juna .VIII. dies areu e sera al tot guarit.

*Recepta pera guarir aquel qui per colp o per cayguda
te lo test del cap enclotat*

CXXVIII. Sia pres vy de parell e sal e mel e murtons e olives de lor e batafaluga e sego de forment.

Item preneu lo dit vy e posau lo en una caçola noua e gita ny uns grans de sal e una culereta de mel e fes tot bolir e dels murtons e oliuetes de lor e batafaluga sian feta poluora, e totes aquestes poluores mesclades e cernudes sien meses en lo dit vy bolit empro deu hom metre lo sego menant ab un basto e sera espes; sia fet empastre sobre una stopada e sia mes desus la nafra tants dies tro que veies lo cap guarit.

Recepta [pera] guarir persona que a lo ventre unflat

CXXIX. Pren maluis la rael e cou la be e pux torç la be ab un drap e aquel lim quen nexira mesclal ab mantega e untaten lo loch moltes vegades e depux aies sego de xexa e met-lo en un drap e banyal e torç lo e met aquel such en una escudela e sia fet per aquesta forma set vegades e mescla aquel such ab let de almeles e met o a coure axi com si fos almelat, e hega lo malalt e aço sia fet .VIII. dies areu e guara ab deu e donalin a beure such de ysop.

Recepta pera guarir pantax

CXXX. Aies vy blanch que sia fi e met hi erba sana de part de

vespre en lo dit vy verda a remular e per lo mati menge la erba sana e beu te lo dit vy e sorbe lo vy e la erba sana e aço sia fet a la continua tro sia guarit.

Recepta vy blanc q̄ sia fi emer
 Si erba sana de poir de vespre
 en lo dit vy verda a remular
 e plo man m̄ge la erba sana
 e beu te lo dit vy e sorbe lo vy e la
 erba sana e aço sia fet ala ḡnu
 a no sia guarit

Recepta amallina de gola

Preu isop e sia cuyt en vy agre
 e aço sia fet gargariſme etan
 to m̄ sa glumda la infladura
 del gallet maiorment si la flor
 de ysop sa poluorizada e ab lo
 dit q̄ sia possada sobre lo gallet

Recepta aqua q̄ pert la paraula
 Sien feres farines de farina de
 centeno e sien feres quasi
 clares ab vy agre e ab aygua en la qual
 sia cuyta ruda e fes obrir la boqua
 al pacient e dalin a beure e la paraula
 perduda cobrara per merauelles.
 Prouat es.

Recepta pera malaltia de gola

CXXXI. Pren ysop e sia cuyt en vy agre e apres sia fet gargariſme e tantost sera consumida la infladura del gallet maiorment si la flor del ysop sera poluorizada e ab lo dit que sia possada sobre lo gallet.

Recepta per aquel qui pert la paraula

CXXXII. Sien feres farines de farina de centeno e sien feres quasi clares ab vy agre e ab aygua en la qual sia cuyta ruda e fes obrir la boqua al pacient e dalin a beure e la paraula perduda cobrara per merauelles. Prouat es.

Item cenra de rael danet leua lo gallet inflat.

Recepta pera guarir sedes que om aia en lo morro

CXXXIII. Sia pres mel e sia untat lo morro e pux pren sofre molt

e cernut e met ne desus la mel bona cosa e pux sia aboquat sobre una taula lo morro. ficat be en la taula e esta axi aboquat per espay de una hora e beuras, quen aura exit molta aygua del morro e sia axi fet per .III. o per .IIII. vegades e guara ab deu aydant.

Recepta pera guarir disanteri

CXXXIV. Sien preses nous de cipres seques e sien be moltes e cernudes dues parts e boli ermini una part e sia donat al pascient dues o tres vegades ab un ou e guara ab deu, e apres sia li donat a beure brou de galina, e aço val a fembra quis vol affollar. Empro al disenteri sia pressa una sponga e sia banyada en let de cabra tebea e sia moltes vegades messa al ses e donalin a beure romera blanca sequa ab aygua e ab brou de galina.

Recepta pera guarir malaltia dulls

CXXXV. Primerament sia pres agari pes de .III. mealles e sal gema tant com es un ciuro e sia tot molt ensemps e mesclat apres sien li donades dos o tres culeres daygua tebea e pux fes laygua que saps e methi en los ulls e guara ab deu.

Recepta pera guarir lo traydor quant ve ques fa en qual se vol loch del cos

CXXXVI. Sia pres boli ermini e sia pastat ab vy agre fort tro sia, axi com a engüent, untal quel faces venir en un loch e pux traulon e sera guarit.

Engüent pera guarir la sarna

CXXXVII. Sia pressa rael de alla e sia be pelada e pux sia cuyta molt be e pux pren satgi de porch e sia desalat e piquat en un morter ab la rael de la alla e cuyta al piquer methi dues d(r)a[r]gent viu e piquau tot ensemps tro sia fet bon engüent e ab aquest engüent unta la roya tro sies guarit. Empro la alla fa coure en stopa be banyada entre dos calius e fay a mesclar ab lo sagi greix de molto.

Engüent molt marauellos pera meniar la mala carn

CXXXVIII. Sia pressa ensuia de porch .IIII. onces e trementina .III. onces e cera .II. onces. Item uerdet e sal gema anna. Item aceüer .III. dragmes. Item ypoquistibus .III. dragmes, e de tot aço desus dit sia fet engüent.

Recepta pera fer engüent groch

CXXXIX. Sia pres sagi de porch vel e sia fus e colat e pren cera e sia fusa tant de la u com del altre, e trementina altre tant e sia fet de tot engüent.

Recepta pera leuar la mala carn de la nafra

CXL. Sia pres de erbola e such de barbena e aygua o lexiu de qualç noua e oli rosat e rouel dou e sia fet de tot engüent e mes en la mala plagua e sera sanada.

Recepta pera fer bon tirador

CXLI. Sia pres such de api e sia mes en una caçoleta sobre brases e methi una culereta de mel e pux aies farina de forment cernuda e quant lo such e la mel començaran a bolir methi la farina tota hora menant ab un basto e bulla tro que sia a fur de engüent.

Recepta pera guarir alferecia

CXLII. Sia pressa erba cauallar e sia piquada e sien ne freguades les palmes de les mans e les soles dels peus e les bares al que a lo mal.

Recepta pera guarir dolor de puagre

CXLIII. Sia presa la ceba merina e sia feta talades e pren altre tant de sagi de porch vel e fes ne tallades e pren un lit de sagi desus, altre de la ceba e axi sia mes a lits tant quant te placia en una ola e tapa la be e met la al forn una bona pesa e quant sera cuyt traulan e escorren aquel such e ab aquel such unta los peus del malalt e apres unple un canut o dos de canya de such de fules de sauch e tapals be e met los a coure en aygua e quant auran be cuyt traun e ço que es dins e untat lo loch doloros e ab deu guara.

Recepta pera guarir persona qui put talè

CXLIV. Sien preses roses e fules de murta e rael de mirra e sia tot mes en una ola noua e coga ab vy agre e depux daquella decugcio sien lauada la boqua e si es en temps de ivern pren claus de cofre e canella be fina e sia cuyt ab vy blanch e sia lauada la boqua ab aquella decugcio.

Altra cosa per aço matex: pren les cols e coules e piquales en un tallador e pux met les en mel cuyta escumada e coguen be e quant

sera tot be cuyt leuau del foch e methi de quantes bones especies puxes hauer e metho en una capsa e menge tots matins e a vespre; per aquesta malaltia matexa la rael de panical meniada a vespre e mati fa aço matex.

Recepta pera no lezar exir cabels la on te placia

CXLV. Si vols que cabels not naxquen nul temps aranquat aquells e untat lo loch on aquells seran ab sanch de rata pennada e de granota xiqua.

Item cenra de troncho de col, ço es de la rael, ab vy agre enpastat lo neximent dels cabels.

Item let de gosa untat, no lexa los pels nexer.

Item posat al bany poluora de granota verda cremada; tots los pels que en aquel bany seran banyats, cauran.

Item la escorsa del tronxo de col vernella bolit en aygua de fenta lo cap lauat, no lexa enblanquir los cabels ni lexa tornar lo hom blanch.

Contra usagre

CXLVI. Pren sagi de porch e desalat, pux piquat be ab such de plantatge e unta lo usagre moltes vegades e guara.

Pera mal de pedra

CXLVII. Tot primer such de gordolobo blanch. Item après cornicerni, pepinella [e] canyota.

Recepta pera fer bella la cara a la fembra

CXLVIII. Sia pressa verdologa e sia feta aygua per allanbich; en aquesta aygua methi blanch dou debatut e depux qui sera distillada e meten en la cara e methi goma blanca.

Recepta pera levar les piques de la cara

CXLIX. Unta ten souent ab oli de nous e si beu del such del plantatge, leua sen en totes maneres.

Recepta pera muda fort fina

CL. Item pren sofre molt e cernut e verdet e sabo e mol e sia tot mesclat e mes en la cara e a cap de dos dies refresquen la cara e tornara cuyro negre, e quant lo ten volras leuar; methi engüent fet de mastech e de vynagre e de rouel dou e lo verdet no sia sino una

part e lo sofre .III. parts e sera feta pus bella cara que per muda puxa esser feta que no lexa piga ni pany.

CLI. Item a flaquea de cap laual ab aygua tebea en la qual agen bolit roses e quan sera gitat faxali los polsos ab un coxinet de sal trida.

CLII. Item sil linfant es mort en lo cos de la mare, donali a beure ysop destemprat ab aygua tebea e gitara linfant.

CLIII. Item si la fembra pert la let, pren cristal molt e dona lin a beure ab aygua tebea e pux vaya al bany e fregali be les espalles ab fina mostella axi com per a meniar.

CLIV. Item pera hom qui a quadrel al cos, pren lo peucrist e piqua lo e posa lo contra lo loch on lo fere es entrat e gital ne de tot cert, e despulla de serp cuyta en oly fa aço matex.

CLV. Item si uol que la fembra infant, tost pren de la rael de la esparguera e ligua li al col de la fembra he infantera tost e dona li a beure raedura de pinyol de datil, car en lo loch on nostra dona sancta maria infanta avia palmera.

CLVI. Item pera malaltia de mamelles de dona, pren maruui blanch e piquel ab sagi vel de porch e posay desus e ab deu guara.

CLVII. Item a hom que pixa sanch pren dels copols de la ruda e mete los en una ola noua ab barbes dels caps dels ayls e fes ho bolir ab aygua e de aquesta decugcio bega lo pacient a mati e a vespre e ab deu guara.

CLVIII. Item si vols auer les dents fermes piqua lo polioli en la sanch del drago, tant de un com de altre, e sia be cernut e frègat en les dents souent e seran fermes.

CLIX. Item ha hom qui nos ou be pren de les barbes dels porros e coules en horina d'infant xich e pux methi de aquesta orina axi cuyta en les horeles; e aço matex pren fel de porch e mesclal ab let de fembra e meth lo en les horeles e cobrara loyr. Enquara pren such de celihandre e meth lo en una ceba blanca que sia cancida ab oly rosat e ab such de ruda que sia cuyt al forn e aquel oly que sera passat dauai sia mes en les oreles e guara. Prouat es.

CLX. Item pera estanquar sanch de nafra, poluora de brotanega o poluora de la fulla de lengua bouina e poluora de la fula de la saluia e si es quas que la sanch hisqua per lo nas, metets poluora de fules de figuera seques. Empro mes val ferne un crespel ab vermels dous que menie aquel crespel e de continent sera estanquada la sanch.

CLXI. Item si vols guarir hom ho fembra de mal de gota ayes de la oronella e guardet que nul hom no ti vega muntar e pren una de les oreneles ans ques veien e tolli lo cap e dins lo cap trouaras dos pedres, la una roja e l'altra blanca; la roja ayda a tota demanda que hom vol fer e que hom la port ab si, e la blanca pero lauada en aygua e quant la auras lauada donau aquel qui a la gota a beure e guara. Prouat es.

CLXII. Item si ab lo such de la salua se laua la fembra, cuyt ab vy, lo cap de la natura on a molta proija, sanar la.

CLXIII. Item si lo cap es lauat ab lo such no lega tornar los cabels negres, si s'en unta al sol ab lo dit such.

Recepta pera la fembra que no ha de lur purgacio, ab que vaya

CLXIV. Item sien preses ametles seques e totes entregues (sic) sien torades al forn e quant seran be torades sien moltes be en morter de coure totes entregues ab sos galons e pux sien cernudes ab un cedag be prim e de aquesta poluora dona a beure ab un hou a la fembra que no ha de lur flor .V. o .VI. dies en que lin ixa e aura prou, empro siali donat lo dit hou ab la dita poluora tot[e]s aquels .V. o .VI. dies abans, que mes valra.

Recepta pera guarir fret o febra; escriuo e ligualoy al col

CLXV. Ihs. marie filius sit tibi salus et propicius. Senyor ver deu totpoderos que la verga de Aron fist flòrir e granar, placiât senyor per la tua gran misericordia e pietat, que aquesta creatura tua faces guarir e sanar.

Ayguia pera fer molt bella cara e luenta

CLXVI. Pren los ous e fes los durs en aygua e pela los de les crostes e pux partits los per mig e leuan los rouels e onplits los blaus de trementina de vet be lauada ab aygua e desus metets mirra be poluorizada e pux meten en lo labi de bon vy crech e estillats e de aquesta aygua laua la cara e fer la ta molt luent e si voleu afegir remulats goma blanca ab vy crech e pux agau liri blanch e metho a distillar ab lo desus tot ensemps.

Recepta pera guarir fembra qui liz la mare

CLXVII. Sia lauada la mare ab vy parrellos e pux sia poluorizada ab poluora de verga de bou cremada, es fet.

Recepta pera guarir cranch que la dona aia en la mamella

CLXVIII. Sia li donat continuament a beure del such de la falsia ab sucre blanch e ab deu guara, e tabels del timo, e port desus una xapa de plom faxada.

Recepta pera guarir una persona sorda empro que oya una campana ho una trompa

CLXIX. Sia presa fel danguilla e grex de guatla e sien presos dos o tres brots de ruda munterina e sia tot cuyt en una caçola e al

coure sia mesa la tersa part de oly comu e bula tot ensemps tro sia cuyt e quant sera cuyt meth ne en quascuna orela dos o .III. gotes e pux meth desus cascuna orela un pa calent be estret tant com loy poras sostenir; a dues o .III. vegades sera guarit.

Recepta pera fer aygua ardent retificada

CLXX. Sien presses dos quartes de vy fi parrellos e sian feta aygua ardent e quant sera feta, aquela aygua ardent que nexira sia tornada en la olla ab un canter de fin vy de parel e sia distillada altra vegada ab lo dit canter de vy e sera retificada, meth de aquesta axi retificada una liura e dos onces de oli de tastar en quada gerra de vy e conseruarla molt be e ferla bo e molt agut.

Pera dar liquor a vy blanch que sia exut

CLXXI. Piqua en un morter dues onces de figues per quant e metles en la gerra e sera tanquat, veulo tantost es fet empre val mes si tu remules les figues en un quanter de vy blanch, e quant seran be remulades pren les, colales en lo desus dit vy ab un bel drap e prenles e pux colalo e met lo en la gerra e sera milor. Es fet.

Pera la concepcio de la fembra

CLXXII. En lo mes de mag pren de la fula de la sauina e mengen la fembra .III. o .IIII. ous plens e concebra ab deu.

Recepta pera guarir una persona que li quorega molta lagrema per los ulls

CLXXIII. Siali ras lo cap e pux sienli fetes .III. pinnes de la flor de la farina de forment ab such de magrana agra borda en estopa de li aseclada, les dues als polses e la una en la molera e liguali lo cap e lezar estar.

Pera persona que aga perduda la paraula

CLXXIV. Sien fetes farinetes de farina de centeno e fes les quasi clares ab vy agre e ab aygua en la qual sia cuyta ruda e feu obrir la boca al pacient e dauli a beure e la paraula perduda cobrarla.

Experiment

CLXXV. Rael de anet leua lo galet inflat.

Pera persona qui no pot retenir la horina

CLXXVI. Item siali faxat lo pentenil ab bouina cuyta ab mel e apres bega .VIII. dies arreu del such de la mandrastre e pixara ab deu.

Recepta pera guarir lo traydor ques fa en la cara o en altre loch

CLXXVII. Sia pres boui erimini e sia pastat ab vy agre fort tro sia a fur de engüent e ab aquest engüent untal entorn tots dies e strenyent tro quel faces venir en un loch e pux traulon e untel ab mel e ab fenta de hom seca e molta ab sal torada, e sia poluorizada la mel e met desus la estopa.

Recepta pera guarir pedra

CLXXVIII. Sia presa una onsa de aygua ardent retificada e una onsa de such de preciga e sia tot mesclat e una e donat a beure al pacient e dins .XXIII. hores deu guarir ab deu.

A hom qui no pot dormir e acallar per algun loch

CLXXIX. Pren erba sana e la lauor e la rael del doncel e cou tot en vy e aquel vy met lo en un petit odre e dalni a beure daquel vy del odre e adormir sa tan ferm que may no sentira res.

Quant lo volras despertar pren ruda e fes ne poluora e destrempala ab vy agre e met lin en la boqua e de fet se despertara.

Pera guarir vul de pol quis fa en lo peu

CLXXX. Pren liri blanch e cou lo ab vy e posal souint sobre la malaltia e guara.

Pera guarir una nyra

CLXXXI. Pren salgema e sal comuna a una e la sal comuna que sia torada e pux sien moltes e pastades ab rouels dous e sien ne fetes enpastres; a dos o a tres vegades sera guarit.

Recepta pera mal duls

CLXXXII. Pren lo blanch del ou e lo such de morella roquera, sien fort batuts e sie vessada la escuma e sia messa una gota en lo ull.

Item donzel sech piquat ab blanch dou sobre posat leua la sanch dels ulls e la vermolor.

Item such de donzel e let de fembra e aygua ros.

Contra frenesis

CLXXXIII. Sapiau que frenesis es postema feta de materia qualda en los pels qui contenen lo cauell; en lo comensament de aquesta malaltia sia la materia espenta del cap ab such de plantatge e ab un poch de vy agre e ab una onsa de morella e sia tot mesclat e posat al cap ab sens blanc coses fredes, ell frux de la materia aquella sera tirada ab cristiri debes lo ventre e aço segons laumor que volrest per fer aquest cristiri com la materia sen puja al cap e hom no pot exir a quambra.

Recepta pera guarir alferecia

CLXXXIV. Sia pres lo colmello dret de la raposa e sia ligat al col de aquel qui a la alferecia e de continent sera ab deu guarit.

Recepta pera guarir alferecia, la muler del rey en Ferrando

CLXXXV. Sia pressa la erba sana e sia piquada e tret lo such e aquel such sia donat ab sucre mesclat donat a beure al pascient e sien li faxades les (en lo text en blanch) sobre lo melich e de continent sera ab deu guarit.

Pera mal de baretes

CLXXXVI. Sia pres pelitre equestre molt e cernut e donat a la creatura quant sera nada dues o tres vegades ab mel e no aura por.

Recepta pera guarir un petit caualâr

CLXXXVII. Sia piquada de bona mostalla e sia [d]jexetada ab de bon e fin vy agre tro sia a fur de engüent e fes fregar lo petit ab un drap aspre tro que corega aygua groga e pux sia untat del engüent de la mostalla desus dit, e aço sia fet axi per aquest regiment per tres o .iiii. dies e guara.

Recepta pera desfer lupia

CLXXXVIII. Item sien preses morons de aquels qui an la canya redona, sien piquats e sia faxada la lupia tantes vegades tro sia desfeta ho sia untada la lupia souent ab holi de peix.

Recepta pera guarir al foro qui es fa en los ulls

CLXXXIX. Sia pres lespart vert e sia cremat e de aquella poluora sian messa en los ulls e guara.

Recepta pera guarir la reuma quis fa daual les bares

CXC. Sia pressa de la pelosella quis fa en los prats axi vert, sien ne faxades les bares per tota una nit e de continent ab deu guara.

Recepta pera guarir migraña

CXCI. Sia collida saborida en lo ple de la luna e sia donada a mengar ho ha beure .XV. o .XX. dies areu ab un hou e guara ab deu e perfum se en apres ab mostalla e ab la banya del ceruo.

Pera guarir fich

CXCII. Sia untat lo fich ab mel e sia poluorisat ab verdet e seyat e aço sia fet quatre o .V. vegades e ab deu guara.

Recepta pera qui no pot horinar

CXCIII. Sia pres un ayl e sia parat e pux sian tret lo gril qui te en mig essen mes en mig del cano de la verga del hom per lla on horina.

Recepta pera guarir fich

CXCIV. Sia pressa la fulla dela col e sia piquada e sia untat lo fich souent e sia fexat desus les fites e caura.

Recepta pera guarir formiga o sedes

CXCV. Sia pressa la gata rabiosa e sia piquada e fexada desus souent tro sia guarit e quart se no toque en la bona canre (carn?).

Pera guarir nolimetangere

CXCVI. Sia pressa fulla de oliuera e sia piquada ab mol de ceruo tro sia a fur de engüent e de aquest engüent unta souint lo nolimetangere e ab deu guara.

Recepta pera guarir mal de pedra

CXCVII. Sia pres un osel qui ha nom bosiquet o gafaro e sia pelat e ubert o sequat al sol e pux sian feta poluora e donada a beure al pascient ab aygua de grexens e ab aygua de cornicerui e de pepinella e ab deu guara que fer la ya disolre; e ab aygua de safanories.

Engüent pera nafra de cap

CXCVIII. Sia pressa de bona cera quanta a tu sia ben vist e altre tant de trementina e sia fus ensemps e lansat en fort vy agre e pux sian tret e sia fus altra vegada e sia lansat en let de vaqua e pux sia be premut de là let ab un drap lo mes que puxes e pux encorpora ab aquesta pasta quanta mes puxques de la poluora de la brotonega major be molta e cernuda e quanta mes ni metras tanta mes virtut aura. E si per ventura la pia mater es rota, rauli los cabells entorn de la plagua, e methi desus la plagua estopades banyades en vy blanch e premudes desus les stopades, met desus de dit engüent en un drap e ligat be, tro al tercer dia nol ne leues e sera la plaga sana.

Recepta pera puagre

CXCIX. Sia pressa la ceba merina e sien ne fetes [sic]. Sia pres such dorbala e such de barbena e aygua e lexiu de calç viua e holy rosat e rouel dou e sia de tot fet engüent e mes en la mala plagua.

Recepta pera fer bon tirador

CC. Sia pres such de api e sia mes en una caçola e sia sobre brases e methi una culareta de mel e pux aies farina de forment cernuda e quant lo such e la mel comensara a bollir methi la farina tot temps menant ab un basto e bulla tro sia a fur de engüent.

Recepta pera fer trementina

CCI. Sia pressa resina de pi e oly e anna e bulla en una casola bolint menant tro sia cuyt enpro guarda no si encengua foch.

Recepta pera fer engüent negre lo qual es molt bo a guarir plagues cancerades

CCII. Sia pres blanquet .VIII. onces, e quatre onces de mastech e pes de un diner de sucra e pes de un diner de acener cituri e pes de un diner de goma arabigua e mig quart de mastech e oly dolç dos llures e primerament bulla loly en una caçola e quant bollira methi lo blanquet e apres methi lo mastech e a la dereria quant sera prop cuit methi totes les altres poluores pero tots temps menant ab una ma. Enpro guarda que negre deu tornar com a pega; nol cogues massa, regonex lo en una escudela.

Recepta pera fer engüent pera guarir fistola. Prouat

CCIII. Sia pressa una liura de sagi de porch vell e altra dargent viu e quatre onces de greix de molto e dos onces de verdet e

dos onces de sofre e sia fet engüent axí com saps. Enpro ans que metes aquest engüent en la plagua sia lauada la plaga ab lexiu de cendra apres de quarrasqua e de sarments de parel e methi lo fardaxo e loly dels alacrans e sera fet.

Recepta pera fer engüent pera totes plagues capitals

CCIV. Quant volras fer aquest engüent cull en lo mes de juny la flor de un arbre qui ha nom espinalbo, en altra manera li dien galanler e quant volras colir aquesta flor de aquest arbre cullne una gran cantitat e traune aygua per asabich (galambich?) e apres pren cera noua quatre liures e metla en una casola e fonla e met dintre de bona trementina una liura e pux mena be tro sia la cera e la trementina be incorporada e apres sia colat ab drap de li e pux methi oli de trementina .IIII. onces ab foch lent e apres pren laygua de la flor del galanler e banyaten les mans e mesclay lengüent tro sia be incorporat e lengüent es fet molt marauellos.

Recepta pera fer engüent per a meniar la mala carn

CCV. Sia pressa ensuia de porch .IIII. onces e trementina .III. onces e cera dos onces e verdet e salgema anna e aceuer tres dragmes. Item ypoquistidus. IIII. dragmes; de tot aço desus dit, sia fet engüent.

Recepta pera guarir persona qui no pot clarament parlar

CCVI. Item sien preses una onsa de roses vermelles e sien meses en vy agre molt fort, cantitat de mig teram e stigua a remulla tres dias, e lo quart dia sia mes a coure a foch lent e coga tro que romangua la mitat del mig teram e colau e donau al pacient en deiu tres cularettes e ab una de aygua tebea e guara ab deu.

Recepta pera guarir mal de membre

CCVII. Sia feta poluora de alum cremat e copolls de magranes dolces e scorsa de bogia e sucre quandi e sucre blanch e ros de bota blanch, rasina, aceuer cicutri e poluora de tarech e sia lauada primer ab bou vy fort e pux methi la poluora desus.

Recepta pera fer una purga laugera

CCVIII. Sia pressa miga onsa de senet e coga be en aygua e pren una onsa de canya fistola parada e destrempalas ab la dita aygua e pren pes de dos diues de ruibarbre e polvorizal mol be e sia mesclat ab la dita canya fistola destrempada e axí sia donat al pacient ora tercia abans que dine, estiga que nos dine apres que la aura rebuda tant com estarien en dir una missa e paseges tro ques dine on sa cambra e guarse de orinar tant com puxque.

Recepta pera fer exarops pera la desus dita porqua e pera gran febra

CCIX. Item sia pressa miga onça de lauor de cobombros e miga onça de lauor de albudeges e miga onça de lauor de carabaces; totes estes lauors sien be cascades en un morter e pren una onça de sucre blanch e miga onça de llicçons menuts e coga tot en una liura de aygua tant tro que minue la mitat e apres sia colat e de aquest exarop donaras al pascient .IIII. o cinch culerades de boqua e destempras ab quatre o cinch culerades de aygua freda mati e vespre, e no li dons a meniar car [n] ni bega vy tro sia determinada la gran febra, sino ordiat. Item apres pren lo such dels lligçons e banya draps de li e metlos al pascient damunt lo costat dret quant lo tingua la febra e com sera la un exut met lin altre e aço sia fet .III. o .IIII. vegades lo dia e la nit quant lo tingua la sesio e apres pren holi rosat e un poch de vy agre blanch e una pocca de let de dona que crie fill e una pocca de aygua ros e un poch de such de celiendre e sia tot be mesclat e unten al pascient los polsos del cap e dels brasos e de les cames e metestli en la molera un drap banyat en aquest such.

Exarop comu a totes malalties e es purgatiu

CCX. Pren la rael de aquestes erbes: quermo de fenol, esparaguera, lengua bouina, panical, plantatge, liri blau, rudà o rael de andinia, liesons menuts, gram. Totes aquestes rael sian be cascades e cuytes en aygua tro que la aygua minue les dues parts e reste la una part de la aygua; aquesta aygua sia colada e pren ne miga liura o tanta com te volras e miga liura de mel, escuma e tot ensemps sia cuyt a lent foch tota hora remenant ab un bastonet tro que sia be cuyt e conexas quant aquesta decoctio minuara en lo bolir com en lo comensament e fara en lo bul bamboles groses. Sera fet.

Aygua pera destembrar lo dit exarop

CCXI. Pren ciurons negres sin pots auer, e falsia e sia cuyt que minue lo terç; de aquesta aygua donan al pascient .X. culerades de boqua, e .V. del exarop. Sil vols mes purgatiu en lo coiment de aquesta aygua ab la falsia e ab los ciurons negres methi un diner de senet o dos dines e sera purgatiu couinentment.

Pera lossa ques fa en lo ventre, es seyal de postema com se fa en lo costat dret

CCXII. Es seyal del fetge e es mester curarse per regla de mal de fetge o si es en lo costat esquerre es lo nial en la melsa e fa ha curar en lo ventre o damunt lo ventrel, es seyal que es postemacio e quant es per postemacio curarsa com segueix.

Item sia pressa ruda e doncel e manrunio vestos e creyens e hisop, e sia tot mes en una ola noua e siay mes mig canter de vy blanch en la dita olla e siay messa una [onsa] de seu de molto e coga tant tro sen sia fus e desfet e apres sia colat en un librel e sia mes a la serena a congellar, e com sera congellat sia pres e piquat en un morter ab molt holy rosat axi com qui fa alioli tro que torn axi com a engüent be blanch e pux sien calfades fules de cols e sia huntada la losa del dit engüent e desus faxades les fules de les cols e aço sia fet tro sia guarit.

Item apres si ab aquesta medecina desus dita la losa nos desfa, sia pressa la faua fresada e sia cuyta en orins tro sia be cuyta e dura; pren comins e espigol e picals molt be e quant sien piquats mesclau ab la faua e tornau a piquar tot ensemps, la faua e los comins molt be, e apres sian faxada la lossa .III. vegades lo dia tots temps refresquant lo engüent tro la lossa sia del tot desfeta.

Recepta pera guarir mal de ventrel

CCXIII. Sia pressa la raelí del dictamino e sia piquada un poch e pux sia cuyta en vy e aquel vy sia colat e donat a beure en deiu al pascient e decontinent dins poch dies sera ab deu guarit.

Recepta pera guarir sarna o porcelanes ques fan en les cames

CCXIV. Sia pressa la scorça del guaraul e sia piquada ab vy agre e sia sobre possada en la sarna o en les porcelanes e de continent ab deu sera guarit.

Recepta pera guarir fembra que a sanch flux

CXCV. Pren vy de parcel e bullo e methi una onça de pega e un quart de mómia e hun quart de saluia molta e bulla tot ensemps e tebeu begalse e breument sera guarida, e apres bega de la sement del tamarit e menge de la fulla de la coha de rata e perfum se .VIII. dies areu ab la oliuarda roquera e sera guarit ab deu e mets en la natura lana sutzia que sia banyada en such de plantatge.

Recepta pera guarir quatarata

CCXVI. Quant vinga lo temps trau los ulls a dos oronels e senyalalos e sapies que en lo niu guaran e quant seran guarits pren os e meth los en una olla al forn e feu poluora de aquels e meth en los ulls e guaran ab deu.

Recepta pera guarir cama o braç trenquat

CCXVII. Esporga una romaguera que aia de lonch una braça e sia talat tot lo barzer exeptat que romangua la romaguera sola e pux

di: «cull te verga que ays força e virtut a guarir aytal», nomenal ab son sobre nom, e pux tala la dita verga, esporgala e fenla per lo mig del lonch a lonch e quant sera fessa pren la tu per la hun cap e altre hom per laltre e aya de la una part al altra quatre o .V. dits e pux senyat e digues la oracio desús escrita e com la auras acabada de dir, la verga sa justara en mig e pux acaba la la oracio pren la per la justament e liga la ab un brot de romaguera e meth la dins lo barzer. Aquesta es la oracio quis segueix. «Deus sobre tot deus e senyor dels senyorejants, rey meu e deus meu, prech te per la tua sancta e piadosa misericordia que les coses ques seguexen sens ple ixquen e sien acabades, e los ossos de aytal o de aytalla sien ajustats axi com fist florir la verga de moysses e de aron, fruit donar vulles aquesta verga ajustar axi com fist ajustar adam e eua ensemps es coniunga. E no vulles guardar a mi peccador mes als ossos qui son nomenats vulles conplir, no a nosaltres, senyor, mes al teu nom donam gloria». E pux di lo pater noster e la aue maria e lo credo e la salve regina.

Recepta pera guarir mal de febra. Ypocras

CCXVIII. Sia pressa la ruda e sia cuyta en oly verge e ab aquest oli sia untat lo pascient ans que la sesio li vingui e guara; e si mets del cost sera millor.

Calcinació de talts

CCXIX. Item sia untats los talts ab let de figuera borda o ab let de figuera martinenga e pux vaia a calcinar al forn de reuerberacio.

Item pren lamineś de venus e sien cimentades ab ges molt, que no sia calcinat e apres sien cimentades ab aquella terra que los vidries fan lo vidre blanch e seran be separades.

Recepta pera guarir mal de boqua

CCXX. Item sia pres de bon ordi e sia torrat tro la pelladura sia cremada e puix sia molt e cernut ab altre tanta sal comuna e puix sia tot pastat ab mel e de pux sia cremat en una olla en lo forn e pux pren una onça de cera e pinyols de datills e ungles de cabres cremades una onça e una onça de poluora de gales moltes e una onça de fulla de mata torada e una onça de caparos e tot aço sia molt e cernut, e gíngebre e oliuetes e pebre lonch e flor de clauels e fulla sequa de oliuera e coral e mandraste sech, de cascu miga onça, sauia cremada e fulles de rosses seques e anatron, qui es sal de vidre, e alum de ploma e mastech, miga onça de cascu, e tot aço sia molt e cernut e mesclat tot en una que sia be mesclat e pux pren vy agre e laygua al foch e sia calfat lo vy agre e enbolqua lo dit en laua sutzea e banya lo dit en lo vy agre e aygua e pux meth lo en les poluores e freguen

les dents e la boqua e axi fregant e banyant lo dit en les poluores tantes vegades tro sia guarit.

Item pren leuat, bona cossa, e destemprar las ab aygua dolça e sia colat e metras o en olla noua e en la dita olla ab lo dit leuat destemprat metras estes coses ques segueixen: Primo alfolbes be moltes; exenuc be molt; batafaluga be molta; anet; alcarabia; alegria; e sia tot mesclat tot en una e sia mes ab la dita coladura del leuat en la dita olla e darli as un bon bull e com sera fret axi tebeu penras ne miga onça tots matins per .III. dies areu o .IIII. dies e madurara lo mal e fara lansir per la boqua tota aquela postemacio, deus aydants, en aquesta manera guarira.

*Cristiri molt bo pera foragitar dels budels tota ventositat
ques fa per mal de fredor gelada*

CCXXI. Item pren una onça de batafaluga, pren una onça de anet, una onça de comins, una onça de alcarnia, una onça de alegria, dos onces alfolbes, fules de malucs, manruni ventos, dos onces de lauor de alaçor, tot sia cascat e mes a coure ab aygua tro minue lo terç, apres sia colat e methi un poch de leuat destemprat e dos rouels dous be debatuts, metras hi una bona taça de vy parelos que sia fi e metras hi sa sal que sia colat e apres meten holy be debatut ab la dita coladura e com sera debatut e incorporat meth lo ab la dita coladura remesclant lo ab un basto e dal al pascient ab la gracia de deu, e donau que sia tebeu.

*A gran dolor que ve al ventre a manera de torso que es ram
de passio y colica*

CCXXII. Item pren batafaluga, comins, anet, isop, alegria, escorça de taronges, tot aço cuyt en aygua tro que minue la mitat o un poch mes e sia colada e donau al pascient a beure tebeu e methi una poqua de mel e a poch espay aura remey deus aydant.

Pera qui a mala color, per sobres de fel estiga groch

CCXXIII. Pren la fel del porch mascle e dues grapades de ciurons vermels e rail de tamarit blanch, coga tot ab fin vy tro que vinga a la terça part o bega de aquel vy en deju e gnara ab deu, e lo vy que a de beure sia amerat ab aygua cuyta ab rael de tamarit.

Engüent vert pera meniar la mala carn

CCXXIV. Pren satgi de porch .IIII. onces; trementina .IIII. onces; cera vert dos onces; verdet e sal gema anna, semis, aloes çacotri e licio, de cascu tres drapmes e fes en engüent.

Poluora pera fer crexer carn

CCXXV. Pren mastech, ensens mesclat, e angarota e mimarans, un poch de bollo armini, ço apres que la nafra sera corida, siay messa de aquesta poluora e posay desus ses estopades.

Recepta pera guarir cambras en fistollat

CCXXVI. Sia pres mastech e fulles de roses anna e sian feta poluora e messa sobre la plaga e ab deu guara.

Recepta pera guarir hun penti... uallar o tiya o haquel quis pert la barba a rodals

CCXXVII. Sien presses paperes en lo mes de maig vines e sien ofegades en oly dolç e apres sian enfilades en un fill e stignen .XV. dies en ombra en apres sia pres tant de seu de cabro.....

* * *

Fins aquí el text. Ara acabarem de justificar la nostra firma modesta de copistes, dihent que'l *Receptari de Micer Johan* o de *Mestre Johan* representa d'una manera singular o única dintre de la nostra bibliografia los primers conexements mèdichs de la terra expressats formulariament y en vulgar català, obehint a lo disposat en les *ordinacions fetes sobre speciers y apotecaris* donades per Alfons V l'any 1433; segons les quals les receptes devien estar escrites en romans y en vocables que vulgarment poden ésser nomenats, «com és per eximpli que si hu dels materials es ffulcia que digan ffulcia e no digan *Capilli veneris* y axí dels altres materials, nomenant aquells per vocables vulgars e coneguts e no noms peregrins e no coneguts a les gents» (1). L'erudit metge de qui prenèm aquesta referencia, publicà en 1899 lo *Receptari de Manresa* que havia recopilat en 1347 l'apotecari Bernat des Pujol, en lo qual, inseguint l'us de l'època, les fórmules estàn en llatí exposades sobriament y ab abreviatures. Les del nostre text contenen un veritable tresor de lèxich vulgar.

Altre mèrit del mateix consisteix en lo valor monogràfic de sa primera part, que és un tractat sobre'l conexement de les orines, contenint una part analítica y altra sintètica o teòrica (*Disputa de les orines*) (2).

(1) Luis Comenge, *La Medicina en Cataluña*, pág. 87.

(2) Sols conèxem d'aquelles èpoques lo *Regiment de preservació a epidemia o pestilencia e mortaldats* de Mestre Jacme de Agramunt, publicat en 1910 per l'erudit lleidatà Enrich Arderiu, ab un substanciós prólech d'en Joseph M.ª Roca.

Per últim com no'ns creyèm aptes pera ponderar lo valor científich y popular de les receptes transcriptes, presentèm lo text als professionals y ara ells tenen la paraula.

libro 55

En nomy de deu et de la beneyta.
 pa mare e de tots los angels e ar
 changels e de tots los sants e sants
 de yhois y o m' ihsa comese aqst
 libre de veytes en layn in 1566

Na comeca lo començament delas ornes
 ha aci comeca lo libre de la rehoynça
 del començament delas malalties
 segu qm y yocuo e gaheng
 segus que noha en lo libre
 de ma p' y sach del començament
 delas ornes com les por hom
 conoixa et purgar e

Si la orna para llaqua e
 no ben clara e no fa pmo
 hna yora de pmo e es me
 mda aqst aqst es de go
 na et se malatia en la mar